ڕوونکردنەوەیەک

یانزە ساڵ بەر لە ئەمڕۆ، کاتێک کە بەشێکی ئەم کتێبە (جەهالەتی ئیسلام و دنیای هاوچەرخ) بە نێوی "ڕوانین و ڕەفتاری ئیسلام لە بەرامبەر مەسەلەی ژنان" لە ژمارە 20ی بڵاوکراوەی "یەکسانی" بڵاوکراوەی "ڕێکخراوی سەربەخۆی ئافرەتان" لە ساڵی 1997 بڵاو بووەوە، مەلا و پیاوانی ئاییني هەرایان لێ هەستا و مەلا بەشیر بەئاشکرا و لە مینبەری مزگەوتەوە، هێرشی کردە سەر نووسەر و فتوای کوشتنی کۆمۆنیستەکانی دا و سەرەنجامیش ئەوەبوو هاوڕێیان شاپور و قابیلیان تیرۆر کرد. وە لە لایەکی ترەوە پەنایان بردە بەر دەوڵەت و سەرەنجام ئەوەبوو لە دوالاپەڕەی ژمارە 32ی بڵاوکراوەی "هەرێمی کوردستان"، لە بەرواری 30/ 10/ 1997دا بە نێوی ڕوونکردنەوەیەک دەربارەی ژمارە 20ی بڵاوکراوەی یەکسانی و بە نێوی وەزارەتی ڕۆشنبیرییەوە ئەڵێت: "ئەو جۆرە بۆچوونانە بەهیچ شێوەیەک ناگونجێن لەگەڵ دابونەریتی نیشتمانپەروەری و ڕۆژنامەگەری و پێچەوانەی یاسای ژمارە 10ی چاپەمەنیی هەرێمی کوردستانی عێراقە". سەرەنجام فرانسۆ حەریری بە نووسراوەیەکی ڕەسمی، مۆڵەتی کارکردن لە "ڕێکخراوی سەربەخۆی ئافرەتان" وەرئەگرێتەوە و بڵاوکراوەی "یەکسانی"یش دائەخەن!

ئارام ڕەشید

پاشكۆ

چەند بەشێك لە فتوای مەلایەك بە ناوی (مەلا بەشیر), لە پەیوەند بە ووتاری (ڕوانین و ڕەفتاری ئیسلام لە بەرامبەر مەسەلەی ژنان):

... بەڵام بەداخەوە, لەو زەمانە كەسانێك پەیدابوون, چ پیاو چ ژن, مەجموعە ئافرەتێكی بێئابروو, بێئیمان, قین لەدڵ, كەبوونەتە دار بەدەست مەجموعە كەسانێكی خوانەناس, دوژمنی ئیسلام, دەیانەوێ بمانگەڕێننەوە بۆ بەرەڵایی.

خۆیان ناویان لە خۆیان ناوە بەرەڵا, بە سەربەخۆ, دەیانەوێ ئێمەش بكەن بە سەربەخۆ, یانی بەرەڵا. ئەوانە ئەیانەوێ بمان گەڕێننەوە ژیانی حەیوانی. حەیوان فەوزای قبوڵ نییە!

لە جێگەی موسوڵمانان, لە شاری موسوڵمانان, لەژێر حوكمی موسوڵمانان, شوێنێك حاجیو مەلای لێیە, لە شوێنێك ئەوقافی لێیە, ئەوجا جەریدەیەك, وەڵلاهی ناوەكەشی ناهێنم, چونكی با قیمەتی نەدەمێ...جەریدەیەكیان بۆ دەرچووە, ئەو جەریدەیە یەك ئیشی هەیە, تەنها جوێن دانە بە خوا, بە پێغەمبەر, جوێن دانە بە هەموو ڕەوتە كوردییەكان. دەڵێن هەمووتان بێشەرەفن, دەڵێن بامارەیی نەمێنێ, با لەگەڵ پیاوێكی تردا ڕابوێرێ, باهەموو تێكەڵی یەكبن, زینا نەمێنێ, داوای ئەوە دەكەن. دەیانەوێ ئێمەش وەكی خۆیان بەرەڵابكەن.

وەختێ ئافرەتێكی فاسیدە, زیناكەر لەهەر كۆلانێك هەبوایە, بەهۆیهاو چەپڵە دەریان ئەكرد, ئەیان ووت كۆلانەكەمان پیس بوو.

بەڵام ئێستا وا بۆخۆیان ئەو نەوعە قسانە ئەكەنو, جەریدەشیان هەیە. ئەیانەوێ ئەو هەموو خەڵكەش بگەڕێننەوە لای خۆیان.

جابزانە تەئسیری موسوڵمانان چەندە؟! بزانە تەئسیری كاربەدەستان چەندە, كە ئەو حوڕییەتەی داوەپێیان؟!

ئەوە ئازادی, ئەوە سەربەستییە جوێن بەخوا ئەدەن, چونكە ئەزانن موسوڵمانەكان حەقیان بەسەر خواوەنییە...

خوای گەورە لە قورئاندا ئەفەرموێ, ئادەم وحەوام خەڵق كردووە.. ئەڵێن ئەوە درۆیە! ئەڵێن خورافاتەو درۆیە, كەلە قورئان ئەفەرموێ بەهەشتم بۆتان ئامادە كردووە.. ئەڵێن درۆیە! ئەها..ئەڵێن بەهەشتی درۆینەی ئیسلام..بوختان بەسەر حەوا ئەكەنو..ئەڵێن حەوا مادام حەزت لە ئارەزوی جنسییە, من داوا ئەكەم خۆتو كچەكانت, لەكاتی منداڵبووندا ئازارت هەبێ!

لەجیاتی ئەوەی بڵێ لەو ئایەتە قورئان وا دەڵێ, دەڵێن قورئانی خورافات, لەوخورافاتە وادەڵێ!...

ئەمانە خۆیان ئەڵێن كافرین, چونكە ئەڵێن ئەو موسوڵمانانە شەریعەتەكەیان وا دەڵێ...

ئیهانەی هەمووتان ئەكەن, چونكە ئەڵێن ئیسلامییەكان ڕۆژەی پێنج جار ئەچنە مزگەوت ئیجتیماعی حیزبی ئەكەن.

ئەڵێن كچە مەلاو كچە شێخ, كچەكانیان بوونەتە ئەملۆدەو... ئەوە ئیهانەی شێخو مەلا ئەكەن...

ئەمانە نە كوردن.. نە ئیسلامن.. نە حەیوانن.. حەیوان نین ...

ئیسلام خودا ساحێبێتی.. بەحریش بەدەمی سەگ پیس نابێ. بەڵام ئێمە خەمی موسوڵمانانمانە,خەمی غیرەتی موسوڵمانانمانە.. خەمی ئەوەمانە دەسەڵاتدارەكان چۆن مەجال ئەدەن بێ حەیاو بێ ئابڕوی ئاوها, لەناو میللەتی موسوڵمان, ناماقوڵی ئاوها بكەن!

(سەلمان ڕوشدی) بەستەزمان ووتی هەندێك لە ئایەتەكان غەڵەتە, نەك هەمووی! ئەوان ئەڵێن هەمووی غەڵەتە! خوا نییە! جوێن بە خوا ئەدەن! ئەو وای نەكرد, هەموو عالەم ووتی ئەبێ بكوژرێ!

ئیسلام خاوەنی خۆی هەیە, ئەمما ئێمە ئەبێ غیرەتمان هەبێ, دیفاع لە پێغەمبەر بکەین!...کە جوێن بە پێغەمبەر ئەدرێ لەڕۆژی قیامەت پێغەمبەر لێت ئەپرسێ:جوێنم پێ درا.. بۆ دیفاعت نەکرد؟

بەڵام ئەگەر بێغیرەت بن, خوا عیقابتان ئەدا.. جا موستەحەقی ئەو عیقابەن.

جوابتان چیە لە ڕۆژی قیامەت, کە خوای گەورە پێت ئەڵێ:جوێنم پێدرا بۆ دیفاعت نەکرد؟

مەوقیفتان چیە مەلاکان؟ مەوقیفتان چیە عالەمەکە, موسوڵمانان؟

ئەوانە جوێن بەخواو پێغەمبەر ئەدەن.. ئەدی کوا دەنگتان؟

ئەی ئەوانەی کە غیرەتی دینتان لە دڵدایە, نەهی لە خراپە ئەکەن, دیفاع لە خواو پێغەمبەر ئەکەن... یانیش ئەوەیە خوای گەورە عیقابو عەزابی گەورەتان دێنێتە سەر...ئەوجا چەندە داوا بکەن خوای گەورە, دوعاتان قبووڵ ناکات!

هیوادارین مەوقفێکی مووەحەد هەبێ, بەرامبەر ئەو بێ ئابڕووانە!

❊

ڕوونکردنەوەیەکی (پارتی دیموکراتی کوردستان), لەلایەن وەزارەتی ڕۆشنبیرییەوە, کەلە ژمارە (132)ی ڕۆژی پێنج شەمەی 20|10|1997ز (هەرێمی کوردستان), بڵاو کراوەتەوە:

ڕوونکردنەوەیەك دەربارەی

ژمارە(20)ی بڵاوکراوەی (یەکسانی)

سەرچاوەیەکی وەزارەتی ڕۆشنبیری ڕایگەیاند:

ڕۆژنامەی (یەکسانی), کەچەند دانەیەکی لە هەولێر بڵاوبۆتەوە, لە ژمارە (20)ی ناوەڕاستی تشرینی یەکەمی 1997دا, سووکایەتی بەبیروڕای پیرۆزی ئیسلام کردووە.

ڕۆژنامەکە (یا بڵاوکراوەکە_وەکو خۆی دەنووسێت) لە وتارێکدا لە ژێر ناونیشانی (ڕوانین وڕەفتاری ئیسلام لە بەرامبەر مەسەلەی ژنان)دا, لە چەند ڕستەدا سووکایەتی ئاشکرای بە ئایینی پیرۆزی ئیسلامو ناوی پەیامبەری ئیسلام(د.خ) کردووە.

ئەو جۆرە بۆچوونانە بە هیچ شێوەیەك ناگونجێت لە گەڵ دابو نەریتی نیشتیمانپەروەریو ڕۆژنامەگەریو, پێچەوانەی یاسای ژمارە (10)ی چاپەمەنی هەرێمی کوردستانی عیراقە.

وەزارەتی ڕۆشنبیری ناڕەزاییو بێزاری توندی خۆی بەرامبەر ئەم جۆرە یاساشکێنیانە دەردەبڕێتو لە هەمان کاتدا ڕوونی دەکاتەوە کە (یەکسانی) لەم وەزارەتە مۆڵەتی دەرچوونی وەرنەگرتووەو, لە چاپخانە ناسراوەکانی هەولێر لە چاپ نەدراوە, بەڵکو لە شارێکی دیکە دەرچووە کەدەسەڵاتی ئەم وەزارەتەی بەسەرەوە نیە.

وەزارەتی ڕۆشنبیری جارێکی تر ئومێدەواری دەردەبڕێت کەرۆژنامەو گۆڤارو گشت چاپکراوەکانی دەرچووی هەرێمی کوردستانی عیراق پابەندی یاسای چاپەمەنیو ڕێزلێنان لە ئایینو مەزهەبو دابونەریتە کۆمەڵایەتیەکان بن.

❊

ڕیپۆرتاژێك لە ژمارە (169)ی 11|4|1998ی گۆڤاری (گوڵان)ی سەربە (پارتی دیموکراتی کوردستان), سەبارەت بە چاوپێکەوتنیان لەگەڵ (سەلوا عەلی و نازەنین عەلی) هەڵسوڕاوانی (ڕێکخراوی سەربەخۆی ئافرەتان) و (مەلا بەشیر)

مەلا بەشیرو ڕێکخراوی سەربەخۆی ئافرەتان کێ کێ دادگایی دەکات؟!

فتوادارانی تیرۆری ژنان دەبێ ڕیسواو مەحکوم بکرێن ((لە ژێر ئەم ناونیشانە ڕێکخراوی سەربەخۆی ئافرەتان _ لقی هەولێر لە 1998/3/29 بەیاننامەیەکی بڵاوکردەوە تێیدا دەڵێ مەلا بەشیر لە یەکێك لە خوتبەکانی ڕۆژانی هەینی قسەی بە شێوەی ناوزڕاندن بە ڕێکخراوی ناوبراو داوەو بە مەبەستی سووکایەتیکردن بەو ڕێکخراوە, هەروەها لە بەیاننامەکەدا

هاتووه کەوا پارێزگاری لە (قانوونی ئەحوالی شەخسی) پێش ڕاپەڕینی کردووەو بە پیرۆزی داناوە کە قابیلی دەسکاری نیە، دەیەوێ بە ڕێگەی جولاندنی هەستو سۆزی گوێگرەکانی فتوای کوشتنی ئەو ڕێکخراوە دەربکات، هەروەها دەڵێ دەبێ لە سەلمان ڕوشدی خراپتریان بەسەر بێت، کە مەلا بەشیر هەوڵەکانی بێهودە دەبێت گوێگرەکانی مل بەم تاوانە نادەن ڕوو دەکاتە ئەوانیشو ئیهانەیان دەکاتو بە بێغیرەتو خوانەناس ناویان دەبات هەروەك لە بەیاننامەکەدا هاتووە.

ئێمە لە گوڵان بە مەبەستی لێکۆڵینەوەو بەدواداچوونی بابەتەکە ئەم لێکۆڵینەوەیەمان ئەنجامدا.

دوابەدوای گوێگرتنمان لە خوتبەی مەلا بەشیر سەردانی ڕێکخراوی سەربەخۆی ئافرەتانمان کرد بە مەبەستی لێکۆڵینەوە لە بابەتەکە چاومان بە سەلوا عەلی ئەندامی دەستەی باڵای ڕێکخراوی سەربەخۆی ئافرەتانو لێپرسراوی لیژنەی پەیوەندییەکان کەوت.

گوڵان: لە بەیاننامەکەتاندا هاتووە کەوا مەلا بەشیر لە خوتبەکەیدا ویستوویەتی بە ڕێگەی جۆشدانی گوێگرانی فتوای کوشتنی ئەندامانی ڕێکخراوەکەتان بدات. لە هەمان کاتدا مەلا بەشیر ئێوە تاوانبار دەکات بەوەی کە ئێوە لە ڕۆژنامەکەتاندا سووکایەتیتان بە موقەدەسات کردووەو زڕاندووتانە، ئێوە چی دەڵێن؟

بەڕێز سەلوا عەلی: ڕۆژنامەی ئێمە چوار ساڵە دەردەچێ بە شێوەیەکی یاساییو بایەخی تایبەتی بە بابەتەکانی پەیوەندار بە ئافرەتان دەدات، واتە بایەخ دەدات بە کێشەکانی ئافرەتان لە ڕووی کۆمەڵایەتیو یاساییەوە، هەروەها چارەسەریشیان بۆ دادەنێ. سەبارەت بەو بابەتەی مەلا بەشیر باسی دەکات ووتارێکە بە ناوی (ڕوانینو ڕەفتاری ئیسلام بەرامبەر بە مەسەلەی ژنان) کە لە ژمارە 20ی یەکسانیدا بڵاوبووەتەوە، بەڵام ئەو ووتارە ناوی نووسەری لەسەرە واتە نووسەر لێی بەرپرسیارە، ئەگەر ئیمزای نووسەری پێوە نەبوایە ئەوە ڕۆژنامەکەمان لێی بەرپرسیار دەبوو لە هەموو شتێك.

گوڵان: ئەو قسەیەی بەڕێزت وادەگەیەنێ ووتارەکە ڕاوبۆچوونی ڕێکخراوەکەتان نیە؟

بەڕێز سەلوا عەلی: ئەو ووتارە لایەنێکی واقعی تێدایە کە لەگەڵ بۆچوونی ڕێکخراوەکەمان یەك دەگرێتەوە، بۆ نموونە ئەو ووتارە باس لە (قانوونی ئەحوالی شەخسی) دەکات، باس لە گۆڕینی (قانوونی ئەحوالی شەخسی) دەکات کە چۆن بگۆڕدرێو بەدیلی بۆ دابنرێ ئەمەش یەکێکە لە ئامانجە سەرەکییەکانی ڕێکخراوەکەمان.

گوڵان: بێگومان مەبەست لەهەر شۆڕشێك یاخود لەهەر ڕاپەڕینێك گۆڕینی هەندێك یاسایە کە کار دەکاتە سەر ئازادییەکان یاخود پابەندە بە ئازادییەکان ئەو ئازادییانەش لە یاساکانی(ئەحوالی شەخسی)و یاساکانی تایبەت بە ئازادییەکان بەدی دەکرێن، دوای ڕاپەڕینیش لە کوردستان سیستەمێکی سیاسی نوێ هاتە ئاراوە ئەویش سیستەمی دیموکراسیەتە، بەپێی ئەم سیستەمە زۆر یاسای نوێ داڕێژران، لەوانە ئازادی بیروڕا دەربڕینو ئایینو... تد.

ئێوە لەو ڕوانگەیەوە چۆن دەڕواننە خوتبەکەی مەلا بەشیر بەتایبەتی ئێوە تاوانباری دەکەن بەوەی کەوا بەرگری لە یاساکانی (ئەحوالی شەخسی) پێش ڕاپەڕین دەکات؟

بەڕێز سەلوا عەلی: بەڵێ ڕاستە یەکێك لە بڕیارو یاساکانی پەرلەمانی کوردستان ئازادی بیروڕایە، ئازادی ئایینە، ئێمەش هەر لەو ڕوانگەیەوە زۆر بە ڕاشکاوی ڕای خۆمان دەردەبڕین ووتار بڵاودەکەینەوە بەرانبەر بە مەسەلەکان، بەڵام دەمەوێ بڵێم سەبارەت بە یاسای (ئەحوالی شەخسی) هەمان یاسای پێش ڕاپەڕینە ئێمەش ئەو یاسایەمان پێ ڕەوا نیە، چونکە ئەم یاسایە تەنیا سەرچاوەی شەرعیەتی ئیسلامە، یاسایەکە ژنان بە پلە دوو دادەنێ، ووتارەکەش کە باس لەم بابەتە دەکات لەگەڵ بۆچوونی ڕێکخراوەکەمان دەگونجێ، مەسەلەیەك نیە ئیمزای نووسەری پێوەیە، بەڵام بۆیە بڵاومان کردۆتەوە، چونکە لەگەڵ بۆچوونی ئێمەدا دەگونجێ.

ئێمە کە ئەم شتەمان بڵاوکردۆتەوە، ڕوانینێکی عیلمیانەیەو، ئەگەر بەڕێز مەلا بەشیر بیەوێت وەڵامی ئێمە بداتەوە زۆر مینبەری دیکە هەیە کە دەیتوانی لەوێ وەڵاممان بداتەوە بەتایبەتی لەڕێگەی ڕۆژنامەکان، بەڵام نەك بە شێوازی ناوزڕاندنو ئیهانەکردنو سوکایەتی پێکردنو حەزناکەم لێرەدا دووبارەیان بکەمەوە.

گوڵان: لە بەیاننامەکەتاندا هاتووە کەوا بەڕێز مەلا بەشیر بە ڕێگەی بەجۆشدانی جەماوەر فتوای کوشتنی ئەندامانی ئێوەی داوە, ڕاستە بەڕێز مەلا بەشیر دەڵێت لەچاو ئێوە سەلمان ڕوشدی هیچی نەکردووە, بەڵام فتوای ڕاستەوخۆو بەئاشکرای نەداوە کە بڵێ دەبێ بکوژرێن ئایا ئێوە لە ڕووی ناوەڕۆکەوە دەڕواننە قسەکانی مەلا بەشیر کەوا فتوایە؟

بەڕێز سەلوا عەلی: ڕاستە فتواکە بە ئاشکرا نەدراوەو نەیگوتووە ئەمانە دەبێ بکوژرێن, بەڵام سەیری هەر ووشەیەك لە ووشەکانی بکەیت هەر لە سەرەتای خوتبەکەیەوە دەبینی ئەمە دەگرێتە خۆی, هەوڵ دەدات هەستی ئەو خەڵکە کە لەوێ دانیشتووە ببزوێنی, پێیان دەڵێ: ئێوە بێغیرەتن, ئێوە بێشەرەفن, ئێوە ئەگەر بێغیرەت نەبن ناهێڵن کۆمەڵە ئافرەتێکی وا... لەناو کۆمەڵگەی ئێوەدا ئە بەو جۆرە باس دەکات. ئەمە خۆی لە خۆیدا فتوایە. شتێکی دیکەش کە دەڵێ سەلمان ڕوشدی هیچی نەکردبوو هەموو عالەم گووتی بکوژرێ, هەروەها بە ((سەریحی عیبارە)) دەڵێ بکوژرێ, کەچی ئەمانە خراپتریان کردووە, ئەی باشە ئەمە چ دەگەیەنێ ئەگەر ئەمە فتوا نەبێ ئایا بەڕای ئێوە چ واتا دەگەیەنێ.

گوڵان: باشە بەڕای ئێوە بەڕێز مەلا بەشیر لە چ سەرچاوەیەکی هێزەوە ئەم فتوایەی داوە, ئێمە لە وولاتێکین حکومەتی هەیەو یاسای خۆی هەیەو دەبێ لە ڕێگەی دادگاکانەوە چارەسەری کێشەکان بکرێت, باشە ئەو فتوایەی بەڕێز مەلا بەشیر لە چ سەرچاوەیەکی یاسایی وەرگیراوە؟

بەڕێز سەلوا عەلی: ئێمەش دەلێین با یاسا دەست باڵا بێت لە کۆمەڵگەدا نەك خەڵکانی دیکە. یان هەرکەسێك بێتو لە خۆیەوە فتوا بداتو ئەم فتوایە ببێتە یاسا لە کۆمەڵگەدا, بەڵام بەداخەوە لە کۆمەگەی ئێمەدا هەزاران جۆرە فتوا دەردەکرێ نە تەنیا بۆ ڕێکخراو, بەڵکو بۆ هەندیك کەسایەتیش, بۆ نموونە (کەژاڵ خدر) لە سلێمانی یەکێکی ئەوها فتوای بۆ دەرکرد کە لووتی ببڕدرێتو بکوژرێ ئیدی ئەمە نموونەیەكو چەندین نموونەی دیکەش هەیە فتوای لەسەر دەدرێو فتواکەش جێبەجێ دەکرێ. ئەمەش سنوور شکاندنی یاسایە, چونکە فتوادادان شتێکی زۆر ناشارستانیەو لە هەموو عورفو عادەتێکا بەدەرە کە سیمای شارستانیەت بە کۆمەڵگەوە نامێنێت.

گوڵان: بەڕای ئێوە چۆن چارەسەری ئەم کێشانە دەکرێن؟

بەڕێز سەلوا عەلی: ئێمە لە ڕێکخراوی خۆماندا لەگەڵ ئازادی بێقەیدو شەرتی سیاسین, واتە هەرکەسێك ئازاد بێ لە دەربڕینی بیروڕای خۆی با یاسا نەهێڵێ بیروڕایەك بسەپێنرێ بەسەر بیروڕایکی دیکەو با یاسا سەروەر بێتو ڕێگە نەدات ئەو جۆرە فتوایانە بەردەوام بێت لە کۆمەڵگەدا بۆ ئەوەی ئەم جۆرە پاشا گەردانیە تەشەنە نەسێنێت.

هەروەها چاومان کەوت بە بەڕێز مەلا بەشیر بەم چەشنە باسی لە ڕووداوەکە کرد:

گوڵان: ئەوان دەڵێن بەڕێز مەلا بەشیر فتوای کوشتنی ئەندامانی ئەو ڕێکخراوەی داوە؟ شتی وا هەیە؟

بەڕێز مەلا بەشیر: ئێمە لایەنێکی قەزائی نین کە فتوای حوکم دەربێنین بۆ کەسێك, ئەوە کاری دادگەو قازیو حاکمە کە بە گوێرەی کاری یاسایی خۆیان حوکم دەدەن, ئێمە تەنها ئەرکمان ئەوەیە کە لەسەر مینبەری مزگەوتدا لە شوێنی پێغەمبەر(د.خ) ڕاستی بۆ خەڵك بە دیار بخەین, جا قسەکانی ئێمە قورئانو سوونەتە, جا کەسانێك ئەگەر قورئانو سوونەتیان لاپەسەند نەبێت کەواتە دوژمنایەتیان لەگەڵ ئێمەدا نییە وەکو کەسێك, بەڵکو دوژمنایەتیان لەگەڵ ئیسلامە.

بۆیە ئێمە نە ئێستەو نە لە پێشوو نە لە ئاییندەدا ئەمە بە کاری خۆمان نازانینو ئەمە کاری ئێمە نییە.

گوڵان: ئەوان دەڵێن سوکایەتیت بە ڕێکخراوەکە کرووەو سوکایەتیت بە ئەندامانی ڕێکخراوەکە لە خوتبەکەتدا کردووە.

بەریز مەلا بەشیر: کامە خوتبە؟ نازانم باسی کام خوتبە دەکەن... ؟

گوڵان: خوتبەیەکت داوە.

بەڕێز مەلا بەشیر: باشە بۆ ئێستە وەڵامەکەی دەدرێتەوە؟ بۆ ئەوکات وەڵام نەدەدرایەوە؟

گوڵان: ئیدی ئێستە وەڵامەکەی هەیەو ئێمە گوێبیستی خوتبەکە بووینو یەکێك لە ڕستەکانی جەنابت لەو خوتبەیەدا دەڵێی: سەلمان ڕوشدی هیچی نەکردووە تەنیا ووتویەتی

چەند ئایەتێك هەڵەی تێدایە یاخود کەموکوڕی هەیە, بەڵام ئەمانە تاوانیان زۆر گەورەترە, ئەوانیش ئەمە بە فتوایەکی ناوەکی دادەنێن بۆ کوشتنی ئەندامانی ڕێکخراوەکەیان.

بەڕێز مەلا بەشیر: نەخێر ئەمە فەتوا نیە دووەمیش ئەم بابەتە بۆ ئێستە وەڵام دەدرێتەوە؟ مانگی دوانزە ماوەیەکی زۆرە هەر لەبیرم نەماوە, ئەگەر ئەو خوتبەیە بێت کەوەڵامی چەند پەلامارێکی ئەوان بوو لە ڕۆژنامەی یەکسانیدا بڵاویان کردبوەوە.

گوڵان: بەڵێ وتارێکە کە لەو ڕۆژنامەیە دابەزیوە وەکو خۆیان دەڵێن ئیمزای نووسەری لەسەرە؟

بەڕێزمەلا بەشیر: ئەو خوتبەیە وەڵامی قسەکانی ئەوان بوو لەو ڕۆژنامەیەدا, نەك تەنیا ئەوە وەڵامی ئەو وتارە بووە,بەڵکوهەموو وتارەکانی ڕۆژنامەکەیە لەو ژمارەو لەهەموو ژمارەکانی دیکە کە هیچیان تێدا نیە, تەنیا سوکایەتیکردن بە موسڵمانان نەبێت.

ئێستە من لە بیرم نەماوە, بەڵام بێگومان لە خوتبەکە وەڵامیان دراوەتەوە.

گوڵان: باشە جەنابت جنێوت بەوان داو ناوت زراندوون...؟

بەڕێز مەلا بەشیر: نەخێر, ناوی کەس نەهاتووە, بەڵام لەوانەیە ناوی ڕۆژنامەکە هاتووە کەوا لەو ڕۆژنامەیە ئەو شتانە هاتووەو ئەمەش وەڵامەکەیەتی.

گوڵان: لە بەیان نامەکەیاندا هاتووە کەوا تۆ بەرگری لەیاسای (ئەحوالی شەخسی) پێش ڕاپەڕین دەکەیتو ئێوە ڕەچاوی ژیانی دوای ڕاپەڕینتان نەکردووە کە هەندێ شتی نوێی تێدایە؟

بەڕێز مەلا بەشیر: جا واقیعو کردەوەو ئەنجامی کردەوەکان دووپات دەکاتەوە ئاخۆ کێ خزمەتی ڕژێم دەکاتو کێ دەیەوێ ئەو شتانە بۆ خزمەتی ڕژێم ڕابکێشێ. ئەوان کە ئەو جۆرە شتانە بڵاودەکەنەوە ئەوجۆرە نا ئارامیانە لەناوخەڵکدا دروست دەکەن یان ئێمە کەباسی قورئان بۆ خەڵك دەکەین, ئێمە هیچ کاتێ: ناوی یاسای ڕژێممان نەهێناوە ناوی یاسای بەغدامان نەهێناوەو تەحەداشیان دەکەین ئەگەر ناویشمان هێنابێ ناوی قانوونی خوامان هێناوە, بۆ نموونە یاسای فرە ژنی, ئەم یاسایە یاسای بەغدا نیەیە, یاسای منیش نیەیە لە گیرفانی خۆمم دەرهێنابێ.

گوڵان: لە کۆمەڵگەی شارستانیدا یاسا سەروەرە یاسا ڕۆڵ دەبینێ نەك هەڵسەنگاندنی چەند کەسانێك جا حکومەت ڕەچاوی شەریعەت دەکات.. ناکات لە یاساکانیدا ئەمە شتێکی دیکەیە بەڵام سەروەری بۆ یاسایەو ئەوان دەڵێن بەڕێزتان لەو یاسایە دەرچووی.

بەڕێز مەلا بەشیر: کام یاسا؟! ئەو یاسایە کە هەیە لە حکومەتی هەرێم کە دەڵێ دەبێ ئازادی بیروڕا هەبێتو ڕێز لە بیرو بۆچوونو ئایینو ڕێچکەکان بگرێت؟

بەڕێز مەلا بەشیر: جا ئەگەر ئازادی بیروڕا هەیە با ئێمەش ئازادی بیروڕامان هەبێت, بۆ بۆوان هەیە بە ئازادی لە بیروڕادا جنێو بدەن, بۆ بۆ ئێمە نیەیە وەڵامیان بدەینەوە؟

گوڵان: باشە واتە جەنابتان خەڵکتان هان نەداوە بۆ کوشتنی ئەندامانی ئەم ڕێکخراوە؟

بەڕێز مەلا بەشیر: بۆ ئەوان لە مانگی دوانزەوە تاکو ئێستە کەسیان کوژراوە..؟ ئەگەر من لەوانە بوومایە کە خەڵك هان بدەم بۆ کوشتن چ عەقڵو لۆجیکێك قبووڵ ناکات کەوا بە ئاشکرا لە خوتبە هاوار بکەم, ئەو شتە بە دزی دەکرێت.

گوڵان: یەکێك لە ڕستەکانی بەڕێزتان لە خوتبەکەدا هاتووە جەنابت دەڵێی ئەوانە نەك تەنها مرۆڤ نینە, بەڵکو لە ئاژەڵ کەمترن؟

بەڕێز مەلا بەشیر: دەزانی بۆ؟ چونکە کەسێك هەوڵ بدات شیرازەی کۆمەڵ تێك بداتو ڕەووشت نەمێنێ نێرو مێ ناموس لە نێوانیان نەمێنێو نێرو مێیاتی لە نێوان ئاژەڵیشدا هەیە کە قبووڵ ناکات نێر لەگەڵ نێر کۆ ببێتەوە. بەڵام ئەمانە داوای ئەمە دەکەن! وا شتەکان ئاوا هاتووە؟

گوڵان: ئایا لە ڕۆژنامەکەیاندا هاتووە؟ بەڕاستی داوای شتێکی وایان کردووە؟!

بەڕێز مەلا بەشیر: ئەگەر تەماشای ئەو ژمارەی یەکسانی بکەی کە خوتبەکە وەڵامی دەداتەوە, باسی ئایەتی مارەیی دەکەن. ڕۆژنامەکە دەڵێ ناموس نابێ بمێنێ واتە شتەکە زیادە لە ناو کۆمەڵ, واتە بۆ مێردایەتی بمێنێ؟ بۆیە ئێمە ئەو وەڵامەمان داوەتەوە.

گوڵان: ئایا ئەوان داوای ئەوەیان کردووە جیاوازی نێوان دایكو ژن نەبێ؟!

بەڕێز مەلا بەشیر: ڕۆژنامەکەیان بخوێنەرەوە.

گوڵان: ئەی کە دەڵێی سەلمان ڕوشدی هیچی نەکردووە؟

بەڕێز مەلا بەشیر: مەبەست لەوە کوشتن نىیە.

گوڵان: بەڵام ئەوان ئەمە بە مانای زمنی کوشتنی تێدەگەن!

بەڕێز مەلا بەشیر: ئاخر بۆ ئەوەندە وا دەکەن, ئەمە مانای زمنی نىیە, مانای قسەکە سەلمان ڕوشدی گومانی لە چەند ئایەتێك هەبوو نەك هەموو قورئان, باوەڕی بە قورئان هەبوو, دەیگووت زۆربەی قورئانەکە ڕاستە, بەڵام چەند ئایەتێك نا. بۆیە پەرتووکەکەش ناوبرا (ئایاتی شەیتانی) کەوابوو سەلمان ڕوشدی باوەڕی بە خواو قورئان هەیە, من گوتوومە سەلمان ڕوشدی هیچی نەکرووە دونیای بۆ هەڵسا.

گوڵان: کەواتە دونیا بۆ ئەوە هەڵسا کە هیچی نەکردووە, بەڵام ئەمانە زۆرتریان کردووەو دەبێ پتر بۆیان هەڵسن ئەوان بەم شێوەیەی تێدەگەن, شتێکی دیکەش لە ڕستەیەکی دیکەدا هاتووەو دەڵێ((ڕۆژی قیامەت خوا لێتان دەپرسێ بۆ بەرگریتان نەکرد..؟)) تۆ چی پێ دەڵێی؟! بەڕێزت پێیان دەڵێیت ئێوە بێغیرەتن دیفاعتان نەکردووە, ئەوان ئەمەش بە هەڕەشەو هاندان دادەنێن بۆ کوشتنیان.

بەڕێز مەلا بەشیر: جا ئەوان کەیفی خۆیانە, چۆنی لێکدەدەنەوە با لێکی بدەنەوە, ئێمە نامانەوێ وەڵامیان بدەینەوە, چونکە مەبەستی ئەوان ئەوەندەیە کە ناوی ڕێکخراوەکەیان لەسەر بڵندگۆکان باس بکرێ تا خەڵك بزانێ ئەوان هەنو دەیانەوێ پتر ناویان بێنین. ناویشیان لەوێ بە ئاشکرا نەهاتووەو فتوای کوشتنی ئەندامەکانیشیان نەدراوەو بە هیچ شێوەیەك. کە دیموکراتیەت هەیە, با ئەوان هەر بڵێن بەڵام ئێمەش بۆمان هەیە وەڵامیان بدەینەوە, ئێمە پەیوەندیمان بە مەسەلەی کوشتن نىیە, بەڵام ئەمە دابونەریتێکی کوردەواری کۆنە ئافرەتێك ئەگەر بێئابڕووبێ لەوانەیە برایەکەی بیکوژێ, ئەم دابونەریتەش واتە میللەتەکەی ئێمە بە ئەخلاقەو حەز دەکات هەموو شتێك بە خاوێنی بێت.

من لەناو مەلایەکانیش بەناوبانگم کە زۆر بەرگری لە ئافرەتان دەکەم تەنانەت پیاوان گلەییمان لێدەکەنو دەڵێن ئافرەتتان لە ئێمە هار کردووە ئەوەندە پێیان هەڵدەدەن, ئێمە پتر لە بیست کاسێتمان هەیە لەسەر کچ نابێت بە زۆر بە مێرد بدرێتو شیربایىو بنپشكو ژن بەژنىو ئەمانەمان هەموو ڕەت کردووەتەوە.

ئێمە مەبەستمان ڕەتدانەوە نىیە, چونکە خۆمان بە تاوانبار نازانین, بەڵکو ئەوان لەوانەیە بیانەوێ شەڕمان پێ بفرۆشنو ئەوەی لە بەیاننامەکەیاندا هاتووە هەمووی ڕەت دەکەینەوە.

فتوای کوشتنی کەسمان نەداوەو ناشدەین, ئەگەر وەڵامی ڕۆژنامەیەکمان دابێتەوە ئەوە لە ڕوانگەی قورئانەوەیە هیچ شتێکمان لە گیرفانی خۆمان دەرنەهێناوەو بەرگری لە یاسای (ئەحوالی شەخسی) ناکەین, بەڵکو بەرگری لە ئایەتی قورئان دەکەینو ئەگەر لە هەر خوتبەیەك شتێکمان دژی ئایین گوتووبێ ئامادەین دادگەیی بکرێین, بەڵام دژی ڕای ئەمو ئەو بێت ئەمە هەر دەبێت.

گوڵان: ئەی یاسا؟!

بەڕێز مەلا بەشیر: تەنانەت ئەگەر یاساش دژی قورئان بێت ئێمە ئەرکمانە بڵێین قورئان وا دەڵێ, یاسا موخالیفە لەگەڵ قورئان, ئەمە ئەرکمانە, ئەی ئێمە ئەرکمان چىیە؟ ئەمە یەك, دووەم داوامان لە دەزگاکانی هەرێم هەیە ئەگەرچی ئازادیدەربڕین هەیە, بەڵام سنوورێك بۆ ئەوە دابنرێ کە نەبێتە مەسەلەی کەمکردنەوەی کەرامەتی مرۆڤ, بەشێوەیەك مرۆڤ ئازادە کە سووکایەتی بە بەرانبەری نەکات.

داواش دەکەم دەزگاکانی پەیوەندیدار لەم شتە بکۆڵنەوە ئەگەر وانىیە من داوا دەکەم کە سزا بدرێن بۆئەوەی جارێکی دیکە شتی وانەکەن.

گوڵان: واتە لەگەڵ ئەوەی پەنا ببردرێتە بەر دادگا بۆ ئەم مەسەلەیە؟

مەلا بەشیر: دادگەی شەرعی, من ئەگەر دادگایەکە شەرعی بێت, ڕازیم.

گوڵان: دادگا ئەو دادگایانەن کە ئێستا هەن؟

بەڕێز مەلا بەشیر: بەڵێ ئەو دادگایانەی کە هەنەو ڕازیم, چونکە زۆر لە یاساکانیان شەرعینو پەیڕەوی قورئان دەکەن, چونکە ئایینی دەوڵەت بە ڕەسمی ئیسلامە.

هەروەها پاش چاوپێکەوتن لەگەڵ بەڕێز مەلا بەشیر چەند پرسیارێکی دیکە سەری هەڵدا, جارێکی دیکە سەردانی ڕێکخراوی سەربەخۆی ئافرەتانمان کردەوەو چەند پرسیارێکمان ئاراستەی بەڕێز نازەنین عەلی بەرپرسی لقی هەولێری ڕێکخراوەکە کرد.

گولآن: خوتبەکەی بەڕێز مەلا بەشیر لە مانگی دوانزەدا دراوە کەچی ئەو بەیاننامەی ئێوە لە (29)ی مانگی ئاداردا دەرچووە, باشە بۆ ئەو ماوەیە درێژە لە وەلآمدانەوە بێدەنگ بوون؟

بەڕێز نازەنین عەلی: بەڕاستی ئێمە لە کاتی خۆیدا ئاگاداری ئەو خوتبەیە نەبووین, بەلآم لەم دوایی‌یەدا سووکایەتی‌یەکی زۆر بە ئافرەتان کراو ئێمە ویستمان سەرچاوەکەی بزانین, وەکو ئەوەی بەڕێز مەلایەکی کوران دەڵێ: (ژنانی سفوور وەکو تاکسینەو بۆ هەموو خەڵکن‌و ژنە پێچەدارەکان وەکو ئۆتۆمبێلی تایبەتین تەنیا بۆ خاوەنەکانیانن), ئێمە لە دوای ئەو لێکۆڵینەوانە بووین کاسێتەکەی بەڕێز مەلا بەشیرمان بە دەستکەوت کە گوێبیست بووین قسەکانی دژی ئێمە بوو ئەوسا ئێمە زانیمان‌و بەیاننامەکمان دەرکرد.

گولآن: بەڕێز مەلا بەشیر دەڵێ من فتوام نەداوە ئێوە چی دەڵێن.

بەڕێز نازەنین عەلی: قسەکانی ڕوون‌و ئاشکرایەو نموونە هێنانەوەی سەلمان ڕوشدیش بەڵگەیە.

گولآن: وەکو خۆی دەڵێ تاکو ئێستە کەس لە ئەندامەکانی ئێوە نەکوژراوە.

بەڕێز نازەنین عەلی: ئەم بیانووە ڕاست نی‌یە, چونکە ئەوەتە فتوای کوشتنی ڕێبوار ئەحمەدو تەسلیمە نەسرین دراوە.

بەلآم تاکو ئێستە هیچ کەسیان نەکوژراوون ئەمە ئەوە دەرناخات کە فتواکە نەدرابێت.

گولآن: بەڕێز مەلا بەشیر دەڵێ ئێوە جیاوازی لە نێوان ژن‌و دایك‌و نێرو مێ ناکەن‌و جۆرە بەرەڵایی‌یەك هەیە لە هزرتان‌و دەتانەوێ جۆرە بەرەڵایی‌یەك هەبێت لە ڕەفتارتان دەتانەوێ جیاوازی نەبێت لە نێوان نێرو مێ لە مومارەسەی سێکسدا (نێرو نێر, مێ‌و مێ) ئایا ئەمە ڕاستە؟

بەڕێز نازەنین عەلی: ئەمانە قسەی بۆشن, ئەوان کە ناتوانن وەلآممان بدەنەوە ناچار پەنا دەبەنە بەر هەڵبەستنی ئەم شتانەو جنێودان‌و ئەمە بەشێکە لە شێوازی زەبوونانەی ئەوان.

هەرکەسێکیش ڕۆژنامەو بەرنامەی ئێمەی خوێندبێتەوە دەزانێت ئێمە تا چ ڕادەیەك بەرگری لە بەرزترین پرەنسیپەکانی مرۆڤایەتی دەکەین, ئێمە دەڵێین ژنانیش وەکو پیاوان ئازادن لە هەڵبژاردنی هاوسەریان‌و لە کاروباری کەسایەتی خۆیان.

گولآن: لە ڕووی یاسایی‌یەوە ئێوە چۆن تەماشای مەسەلەکە دەکەن.

بەڕێز نازەنین عەلی: بەڕێز مەلا بەشیر پێشێلی هەموو مەوازینێك‌و شێوازێکی مرۆڤایەتی کرووە, لە قسەکانیدا ناوی زڕاندووین‌و جنێوی ناشیرینی بە ئێمە داوە, کە من دەڵێم بواری قسەو گفتوگۆی تیادا نەماوەتەوە, بە ئێمە دەڵێت داوای شێوازێکی ئاژەڵی دەکەن لە ژیاندا بەلآم کە پیاوێك بخرێتە نێوان دوو ژن‌و سێ ژن‌و چوار ژنەوە, ئەوە بەلای ئێمە گەورەترین شێوازی ئاژەڵی‌یە, نەك ئەوەی ئێمە دەیڵێین کە ئەو مرۆڤە چ ژنە, چ پیاو بە ئارەزووی خۆی ژیانی خۆی هەڵبژێرێت, بەڵێ ئێمە ڕازی نین کە شووکردنێك بە پاڵەپەستۆ بێت‌و ئێمە لەگەڵ ئەوەین ئەم ئافرەتە بە ئارەزووی خۆی شوو بکات بە ئارەزووی خۆی هاوسەری خۆی هەڵبژێرێ نەك بە پاڵەپەستۆ.

گولآن: ئێوە بۆ پەناتان بردەبەر بەیاننامەو پەناتان نەبرد بۆ دادگا؟

بەڕێز نازەنین عەلی: ئێمە پەنا دەبەینە بەر دادگەو پەنا دەبەینەبەر بەیاننامەش بەڕای ئێمە دادگە بە تەنیا بەس نی‌یە, چونکە لە سووچی خانوویەکدا ئەو قسانەی نەکرووە, بەڵکو لە پێش جەماوەرێکدا ئەو قسانەی کردووە بۆیە ئێمەش پەنا دەبەینەبەر شێوازی سیاسی خۆمان, لەلایەکی دیکەوە ئەوان وەکو شێوازێکی سیاسی کاسێتەکەیان زۆر دانەیان لەبەرگرتوەتەوەو لەناو خەڵکی خۆیاندا بلآوکردووەتەوە, بۆیەش ئێمە پەنا دەبەینەبەر بەیاننامەو بەر دادگەش.

گولآن: من پرسیارێکم ئاراستەی بەڕێز مەلا بەشیر کرد, ووتم ئامادەی مەسەلەکە لە دادگە چارەسەر بکرێت, ئەو ووتی بەڵێ.

بەڕێز نازەنین عەلی: ئێمەش ئامادەین.

گولآن: ئێوە کامەن, داواکارن یان داوا لەسەر تۆمارکراو؟

سێ کەسیان بەیەکەوە هاتنە وەڵامو وتیان: ئێمە داواکارینو داوا دژی بەڕێز مـەلا بەشـیر بەرز دەکەینەوە.

گوڵان: تاکو ئێستە ئەو داوایەتان لە دادگە بەرز نەکردووەتەوە.

بەڕێز نازەنین عەلی: دەیکەین.

*